

LETNA KONFERENCA MEDNARODNEGA ZDRUŽENJA AEMI IN IZID NJEGOVE NOVOUSTANOVLENE REVIJE

Janja Žitnik

Poročilo o znanstveni konferenci in letni skupščini mednarodnega združenja The Association of European Migration Institutions, Universidade Aberta, Lizbona, 27. september – 1. oktober 2003 (organizator: Centre for Migration and Intercultural Relation Studies, Universidade Aberta)

Inštitut za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU – redni član mednarodnega združenja *The Association of European Migration Institutions (AEMI)* – me je na eni od pomladanskih sej pooblastil, da se znova udeležim letne konference tega združenja, ki je bila letošnjo jesen v Lizboni. Namen moje udeležbe je bil dvojen: 1) zastopanje Inštituta z volilnim glasom na letni skupščini *AEMI*, ki je potekala v dneh konference; 2) vabljeno predavanje *'Lively Visions, Ossified Realities: Co-Cultures in Slovenia'* na znanstveni konferenci *AEMI* s tematskim naslovom *Migrants and Descendants: Ambivalent Legacies and New Border-Crossings in a Changing World*.

Po organizatorjevem uvodnem sprejemu takoj po prihodu 27. 10. smo imeli udeleženci naslednje dopoldne sprejem na gradu sv. Jurija v Lizboni, ki ga je pripravila občina mesta Lizbona. Popoldne je uvodnemu predavanju sledila predstavitev 1. letnika nove znanstvene revije *AEMI Journal* (Volume 1, 2003), ustanovljene na lanskoletni skupščini *AEMI* v norveškem mestu Stavanger, večinoma v skladu z vsebinsko zasnovo, ki sem jo tedaj predložila. Edino odstopanje od moje strukturne predloge, s katero je skupščina soglašala, je v tem, da revija zaenkrat še ne vključuje ocen znanstvenih revij, zbornikov in monografij, ki so jih v zadnjem letu izdale članice *AEMI*.

V prvi številki oziroma letniku (revija bo do nadaljnjega izhajala enkrat letno) so izšli trije prispevki raziskovalcev Inštituta za slovensko izseljenstvo, in sicer predavanje Marjana Drnovška *'Ljubljana and Emigrant Agencies at the Beginning of the Twentieth Century'*, ki ga je predstavil na konferenci *AEMI* v San Marinu leta 2001 s tematskim naslovom *Emigrant Agents* (objavljeni sklop prispevkov vsebuje še dve drugi predavanji z iste konference), moje lanskoletno predavanje *'The Return of Slovene Emigrant Literature'* na konferenci *AEMI* v Stavangerju s tematskim naslovom *Return Migration* (poleg še štirih objavljenih prispevkov v okviru tega tematskega sklopa) in moja kratka predstavitev Inštituta za slovensko izseljenstvo. Razen tega prinaša novi *AEMI Journal* uvodno predstavitev mednarodnega združenja – izdajatelja revije, predstavitev nekaterih njenih članic in nekoliko obsežnejši članek Daše Hribar o Slovenskem etnografskem muzeju, ki je bil z lanskim letom včlanjen v *AEMI*, in o novem kustodiatu za slovenske

zamejce, izseljence in manjšine v Sloveniji. V zadnjem delu revije so objavljeni še trije članki. Med temi bi izpostavila pregledni prispevek Henninga Benderja o izseljenskih podatkovnih zbirkah na medmrežju, v katerem avtor med drugim opozarja na najpogostejše pomanjkljivosti obstoječih podatkovnih zbirk.

Kar zadeva načrte za prihodnje letnike novoustanovljene revije *AEMI Journal*, lahko pričakujemo, da bodo večino prostora v njih zavzemali znanstveni prispevki z vsakoletne konference AEMI, kar pomeni, da bodo posamezni letniki predvidoma tematsko enotnejši od prvega. Dilema nekaterih avtorjev pa je v tem, ali naj z objavo svojih znanstvenih prispevkov pomagamo reviji na poti k čim hitrejši uveljavitvi v mednarodnih humanističnih in družboslovnih krogih in tako pospešimo njeno vključitev v mednarodno indeksiranje – ali pa naj damo prednost neposredni koristi, ki jo z vidika kvantitativnega vrednotenja naših raziskovalnih programov (tj. z vidika bibliografskih točk) prinašajo naše objave v že indeksiranih revijah. Z drugimi besedami, odločiti se moramo, ali naj žrtvujemo svojo neposredno korist v prid naše skupne revije ali pa naj upamo, da bodo to nehvaležno delo opravili naši kolegi iz drugih držav.

Sledili so še trije delovni dnevi konference z zelo bogatim in kakovostnim programom, katerega vsebina se je odlikovala po presenetljivi koherentnosti. V prvem tematskem sklopu *Migration Policies: Multiple Realities, Different Approaches* so nastopajoči med drugim obravnavali selitve med Finsko, Rusijo in EU ter vprašanje priseljske politike in državljanskih pravic v postkolonialni Portugalski, napovedanim predavateljem pa sta se pridružili še kolegici z univerze gostiteljice srečanja s prispevkom o ovirah pri šolski integraciji druge generacije priseljencev iz nekdanje portugalske kolonije Cap Vert. V drugem tematskem sklopu *Migrations, Identity and Social Representations* sem v ponedeljek nastopila z že omenjenim uvodnim predavanjem, ki je bilo sprejeto s precejšnjim zanimanjem. Vprašanja udeležencev v diskusiji so zadevala zlasti vzroke za očitne razlike med pravnim, socialnim in kulturnim položajem priseljskih skupnosti v Sloveniji ter sorazmerno dobro zaščitenim položajem avtohtonih manjšin v tej državi. Posebna pozornost v diskusiji je bila namenjena tudi definiciji in širšemu razumevanju pojma sokultura (največkrat v množinski rabi: sokulture), konceptu, ki sem ga predlagala v nekaterih svojih nedavnih člankih in podrobneje pojasnila v prispevkih, ki so pravkar v tisku. Del zanimanja pa smo v diskusiji namenili kolegici iz Izraela, ki je predstavila problematiko skupinske samopodobe ruske judovske skupnosti v Izraelu, vendar so vprašanja o vplivu njihove – kot smo izvedeli – toge samopodobe na njihovo integracijo v širšo izraelsko družbo žal ostala brez odgovora.

V torek in sredo dopoldne so se zvrstila še vsa druga predavanja – od devetnajstih napovedanih predavateljev jih je dejansko nastopilo šestnajst, saj so bili trije predvideni predavatelji oziroma predavateljice zaradi nepričakovanih zasebnih ovir odsotni. Vseh udeleženk in udeležencev skupaj z delegati članic združenja je bilo 37 (iz petnajstih držav), med njimi tudi vrsta uglednih gostov iz neevropskih univerz in inštitutov, ki sicer niso včlanjeni v združenje. Znanstveni del programa je v zadnjih dveh dneh obsegal dva tematska sklopa predavanj: *Migrant Descendants: Paths of Incorporation* in *Migrant Descendants: Identities and Cultural Practices*. V prvem sklopu bi želela izpostaviti

izvrstno predavanje Oscarja Martineza o vključevanju potomcev mehiških priseljencev v prevladujočo evropskoameriško kulturo v ZDA ter metodološko poučni prispevek Christine Inglis iz Avstralije, zlasti kar zadeva šolsko problematiko pri potomcih novejših priseljencev v Avstraliji (s podrobno analizo stopnje izobrazbe, šolskega uspeha, izostankov, jezikovnih ovir ipd. po posameznih etničnih skupnostih). Organizator konference Armando Oliveira je predstavil povzetek svoje nedavno objavljene monografije o drugi generaciji portugalskih priseljencev v Kanadi in ga zaključil s spornim sklepom, da v okviru kulture in splošnih vrednot portugalske priseljske skupnosti v Kanadi – glede na izjemno nizko stopnjo njihove povprečne izobrazbe – izobrazba že sama po sebi očitno ni cenjena. V burni razpravi, ki je sledila, je prevladalo stališče, da bistvena odstopanja posameznih etničnih manjšin od povprečne stopnje izobrazbe v državi niso vprašanje kulture ali vrednot teh manjšin, temveč vsekakor izhajajo iz eksistencialne problematike socialnega sloja, ki ga te manjšine pretežno tvorijo. V zadnjem sklopu predavanj pa so bolj ali manj enakovredno nastopili udeleženci iz Poljske, Francije in Velike Britanije, pri čemer je poljski predavatelj še posebej navdušil z domiselno analizo nacionalističnih stereotipov v poljsko-ameriških učbenikih pred drugo svetovno vojno.

V torek popoldne je potekala skupščina *AEMI*, ki smo se je udeležili le pooblaščen delegati. Od 30 članic (dve sta bili zaradi nedejavnosti s sklepom skupščine izključeni) je bilo zastopanih 17 članic. Sprejeli smo dopolnila k statutu *AEMI*, tekoči proračun, letno poročilo predsednika in tajnika, ponovno imenovali finančnega nadzornika, sprejeli sklepe o vključitvi dveh novih članic, o povečanju članarine s 100 na 150 evrov ter potrdili lanskoletni predlog o imenovanju organizatorja naslednje konference *AEMI*, in sicer Švedskega inštituta za izseljenstvo, ki ima sedež v mestu Växjö.

Sledile so predstavitve skupnih mednarodnih projektov *AEMI*. Zaradi bližnjega roka EU za oddajo vlog (november 2003) in obsežne spremne dokumentacije je bil poudarek na zaključni fazi priprave osnutka evropskega projekta *European Migration Heritage Routes*, v katerem naj bi v različnih vlogah sodelovale vse članice združenja.

Celotna organizacija znanstvenega srečanja je bila uspešna, program je potekal tekoče in brez večjih odstopanj od napovedanega, letna seja skupščine in sama konferenca pa sta bili zelo produktivni. Še posebej bi izpostavila dragoceni prispevek izvrstno vodenih diskusij, v katerih je v odmerjenem času lahko sodelovala večina udeleženk in udeležencev. Ti pa zastopajo kar tri vrste ustanov, in sicer raziskovalne organizacije in inštitute s področja migracijskih študij, izseljske muzeje in izseljske arhive, zaradi česar razprava ni bila usmerjena le v teoretske rešitve, temveč predvsem v iskanje najučinkovitejših načinov prenosa znanstvenih rezultatov v politične strategije ter zakonodajno, socialno, kulturno in izobraževalno prakso.